

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๔-๕๓/๒๕๕๓

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ศาลแขวงตลิ่งชันและศาลแพ่งธนบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีแพ่ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ (กรณีโต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐)

ศาลแขวงตลิ่งชันได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๓ ส่งคำโต้แย้งของจำเลย รวม ๑ คำร้อง และศาลแพ่งธนบุรีมีหนังสือลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓ รวม ๑๕ คำร้อง ลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๓ รวม ๒ คำร้อง ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๓ รวม ๑ คำร้อง และลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๓ รวม ๑ คำร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

คำร้องทั้ง ๒๐ คดี ที่ศาลส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมีข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันว่า ผู้ร้องแต่ละคดีเป็นพนักงานของโรงงานสุราบางยี่ขัน บริษัท สุรามหาราษฎร์ จำกัด ถูกฟ้องเป็นจำเลยให้ชำระหนี้ ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้ คดีถึงที่สุด โจทก์แต่ละคดีขอออกหมายบังคับคดี และบังคับคดีโดยหักเงินเดือน เงินบำเหน็จ และเงินโบนัสของผู้ร้องตามคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ต่อมาผู้ร้องถูกเลิกจ้าง แต่จะได้รับเงินค่าชดเชย เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงมีคำสั่งอายัดเงินนี้ และผู้ร้องแต่ละคดียื่นคำร้องต่อศาลขอให้กำหนดจำนวนเงินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะอายัดตามสิทธิเรียกร้องใหม่ และได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ซึ่งกำหนดให้เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดเชย เงินสงเคราะห์หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน นอกจากที่กล่าวไว้ในมาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๒) ที่นายจ้างจ่ายให้แก่บุคคลเหล่านั้น ๆ มิให้อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี แต่ให้อยู่ในดุลพินิจของศาล หรือเจ้าพนักงานบังคับคดีที่จะกำหนดได้ตามสมควร ซึ่งผู้ร้องเห็นว่า การใช้ดุลพินิจของศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ที่บัญญัติว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๒) กำหนดให้เงินลักษณะเดียวกันกับเงินในมาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ที่ข้าราชการและลูกจ้างของรัฐบาล

ได้รับไม่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี โดยไม่มีบทบัญญัติให้เป็นดุลพินิจของศาล หรือเจ้าพนักงานบังคับคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ที่ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจกำหนดจำนวนเงินดังกล่าว จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ขอให้ศาลส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

เนื่องจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ (๒) และ (๓) บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น สิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไปนี้ ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

(๑) -----

(๒) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ และเบี้ยหวัดของข้าราชการ หรือลูกจ้างของรัฐบาล และเงินสงเคราะห์หรือบำนาญที่รัฐบาลได้จ่ายให้แก่คู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น

(๓) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดใช้ เงินสงเคราะห์หรือเงินรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของพนักงาน ลูกจ้างหรือคนงานนอกจากที่กล่าวไว้ใน (๒) ที่นายจ้างจ่ายให้แก่บุคคลเหล่านั้น หรือคู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้นเป็นจำนวนตามที่ศาลเห็นสมควร

(๔) -----

ในการกำหนดจำนวนเงินตาม (๑) และ (๓) ให้ศาลกำหนดให้ไม่น้อยกว่าอัตราเงินเดือนขั้นต่ำสุดของข้าราชการพลเรือนในขณะนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงฐานะในทางครอบครัวของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและจำนวนบุพการีและผู้สืบสันดาน ซึ่งอยู่ในความอุปการะของลูกหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าวด้วย”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่บทบัญญัติมาตรา ๒๘๖ (๓) และวรรคสอง ให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดจำนวนเงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ฯ ของพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรเอกชนที่ไม่ต้อง

อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ซึ่งต่างกับเงินลักษณะดังกล่าวที่เป็นของข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐบาล ตามมาตรา ๒๘๖ (๒) ที่ไม่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีทั้งหมดเลยนั้น ทั้งนี้ เพราะข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐบาลมีความแตกต่างจากพนักงานลูกจ้าง หรือคนงานขององค์การที่ไม่ได้เป็นของรัฐอยู่หลายประการ กล่าวคือ ข้าราชการและลูกจ้างของรัฐบาลอยู่ภายใต้วินัยของข้าราชการซึ่งกำหนดถึงพฤติกรรมหลายประการ เช่น ข้าราชการทุกคนจะต้องอุทิศตนให้กับงานของทางราชการอย่างเต็มที่เพียงด้านเดียวจะไปทำงานเพื่อหารายได้ทางอื่นไม่ได้ นอกจากนี้ข้าราชการบางหน่วยมีความเสี่ยงต่อชีวิต เช่น ทหาร และตำรวจ เป็นต้น หากมีการฝ่าฝืนหรือมีพฤติกรรมที่ผิดระเบียบข้อบังคับวินัยและกฎหมาย ข้าราชการจะมีโทษหลายๆ ลักษณะตามความหนักเบาของความผิด เช่น ปลดออก หรือไล่ออก เป็นต้น นอกจากนี้ เงินเดือนของข้าราชการและลูกจ้างของรัฐบาลได้รับในอัตราที่ต่ำมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ดำรงตำแหน่งระดับล่าง ซึ่งมีหนี้สินกันเป็นส่วนใหญ่ สำหรับพนักงานหรือลูกจ้างขององค์การเอกชนมีเงินเดือน ค่าจ้าง และโบนัส รวมกันแล้วนับว่าสูงกว่าของข้าราชการ และผู้บริหารระดับสูงขององค์การเอกชนส่วนใหญ่จะมีเงินเดือน ค่าจ้างสูงกว่าข้าราชการค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญที่บัญญัติไว้ในวรรคสองของมาตรา ๒๘๖ ได้บัญญัติให้ศาลกำหนดจำนวนเงิน ตามมาตรา ๒๘๖ (๑) และ (๓) ให้ไม่น้อยกว่าอัตราเงินเดือนขั้นต่ำสุดของข้าราชการพลเรือนในขณะนั้น และยังให้ศาลคำนึงถึงฐานะในทางครอบครัว จำนวนบุพการี และผู้สืบสันดานที่อยู่ในความอุปการะของลูกหนี้ตามคำพิพากษาของศาลด้วย จึงเห็นได้ว่าแม้จะเป็นการเลือกปฏิบัติแต่ไม่ถึงว่าไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้อง กล่าวคือ ลูกหนี้ที่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างในองค์การที่ไม่ใช่เป็นราชการก็ยังได้รับการเยียวยาโดยกฎหมายตามมาตรา ๒๘๖ อยู่ไม่น้อย ในขณะเดียวกันก็ให้ความคุ้มครองและให้ความเป็นธรรมทั้งฝ่ายลูกหนี้และเจ้าหนี้อยู่ด้วยในระดับที่น่าจะเป็นที่พอใจของผู้ร้อง หากผู้ร้องจะเป็นลูกหนี้ที่ดี

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า มาตรา ๒๘๖ (๓) ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนที่ให้อำนาจศาลใช้ดุลยพินิจอาศัยสิทธิเรียกร้องของจำเลย ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

LIRT